

ÚRAZOVÉ POISTENIE

KONFEDERÁCIA ODBOROVÝCH ZVÄZOV SR

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

Konfederácia odborových zväzov SR

Všetky naše publikácie nájdete: <https://www.kozsr.sk/publikacie/>

Október 2025

Ilustračná fotografia je licencovaná globálnou sieťou tvorcov Pexels.

ÚRAZOVÉ POISTENIE

Vízia KOZ SR:

Úrazové poistenie je poistením objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz a chorobu z povolania. Je postavené na vzájomnej solidarite a rozložení rizika medzi všetkých zamestnávateľov rovnako.

Poistné plnenie musí poškodenej osobe zabezpečiť úhradu všetkých nákladov a škôd, ktoré jej z dôvodu pracovného úrazu a/alebo choroby z povolania vzniknú, ako aj uhradiť všetky náklady spojené s liečením (vrátane potrebnej rehabilitácie), ktoré nie sú hrazené z verejného zdravotného poistenia. Poistné plnenie musí poškodenej osobe nahradiť jej čistý príjem na rovnakej úrovni, ako mala pred pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, financovať jej prípadný návrat na trh práce, poskytnúť náhradu za bolesť a sťažené spoločenské uplatnenie. Rovnako tak zabezpečiť, aby nedošlo k poškodeniu jej práv a nárokov v dôchodkovom systéme.

Poistné plnenie by sa malo dotýkať aj ochrany všetkých práv a nárokov poškodeného z ostatných systémov sociálneho poistenia.

V prípade úmrtia poškodeného by malo poskytnúť pozostalým náhradu za stratu živiteľa, s cieľom udržať ich životnú úroveň a náhradu nákladov spojených s pohrebom.

Náhrada jednotlivých odškodnení môže byť limitovaná len výškou oprávnených výdavkov, výškou preukázateľnej straty príjmu alebo výškou inej vzniknutej škody.

Nadstavbový charakter úrazového poistenia nepredstavuje ideálne riešenie, ale s ohľadom na aplikačnú prax je možné ho akceptovať. Predznamenáva to ale jeho organizačné začlenenie pod správu Sociálnej poisťovne. Výhodou musia byť nižšie prevádzkové výdavky.

Úrazové poistenie musí byť trvalo finančne udržateľné s transparentnými finančnými tokmi. Je ale nutné ochrániť úrazové poistenie pred nekonceptnými presunmi finančných zdrojov do iných podsystemov sociálneho poistenia. Na druhej strane je potrebné zabezpečiť refundáciu nákladov iných častí sociálneho poistenia a verejného zdravotného poistenia, ktoré tieto systémy vynaložili v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania.

Ide o zodpovednostné rizikové poistenie. Výšku výdavkov systému predznamenáva počet poistných udalostí. Ten je úzko spojený s úrovňou BOZP na pracoviskách. Z tohto dôvodu by integrálnou súčasťou úrazového poistenia mali byť prostriedky na financovanie prevencie a predchádzanie vzniku poistných udalostí.

Úrazové poistenie musí reagovať na zmeny vyplývajúce z demografického vývoja, na nové typy zdravotných rizík, spojených so zmenami technológií a zmenami vo výkone práce a pracovného prostredia, a na nové ochorenia a nové poznatky o existujúcich ochoreniach a ich priamej súvislosti s výkonom práce a pracovným prostredím.

Na priblíženie sa k vyššie uvedenému cieľu bude Konfederácia odborových zväzov SR požadovať od vlády SR prijímanie takých legislatívnych opatrení a návrhov, ktoré budú smerovať k napĺňaniu nasledovných princípov:

Základné princípy:

1. Princíp dostatočnej sociálnej ochrany

Poskytované dávky úrazového poistenia by mali byť odvodené primárne od reálneho a/alebo predpokladaného príjmu poškodeného pre prípad, ak by k poistnej udalosti nedošlo, vrátane výkonnostných zložiek odmeňovania, na ktoré poškodený získal nárok.

Dávky úrazového poistenia pre pozostalých by v prípade straty živiteľa mali zohľadniť predchádzajúcu životnú úroveň vyživovaných osôb.

Po dostatočnom preukázaní prípadnej miery zavinenia poistenej udalosti zo strany poškodeného je správne krátenie poistných plnení v závislosti od preukázanej miery zavinenia.

Je potrebné nájsť spôsob, ako, minimálne čiastočne, poskytnúť ochranu systému úrazového poistenia aj samostatne zárobkovo činným osobám, prípadne pracovníkom vykonávajúcim prácu na základe iných prekérnych foriem zamestnávania.

Časť dávok súčasného úrazového poistenia nie je dnes v praxi vôbec využívaná. Je nutné realizovať analýzu dôvodov súčasného stavu a navrhnúť opatrenia na zlepšenie situácie.

Počet priznaných chorôb z povolania, v porovnaní s inými vyspelými štátmi Európskej únie, je na Slovensku veľmi nízky. Je nutné analyzovať dôvody tohto stavu.

2. Princíp prevencie a podpory zvyšovania bezpečnosti a ochrany zamestnancov na pracovisku

Úrazové poistenie musí pozitívne motivovať zamestnávateľov zvyšovať úroveň ochrany zdravia zamestnancov na pracoviskách, a to aj nad rámec minimálnych noriem stanovených príslušnou legislatívou.

Výška poistného pre konkrétneho zamestnávateľa by mala zohľadňovať počet a závažnosť poistných udalostí (bonus-malus systém).

Časť prebytkov úrazového poistenia musí byť určená na financovanie prevencie pracovných úrazov a chorôb z povolania a na zvyšovanie úrovne ochrany zdravia zamestnancov.

3. Princíp jasnej pozície v systéme sociálneho poistenia

Úrazové poistenie má nadstavbový charakter. Poistené plnenia sú dodatkové dávky k dávkam a plneniam, poskytovaným zo zdravotného poistenia a ostatných systémov sociálneho poistenia. Je nutné vytvoriť medzi jednotlivými poistnými schémami systémové väzby a zabezpečiť aj refundáciu nákladov.

Pri nastavovaní pravidiel a prevádzke systému úrazového poistenia by bolo vhodné zintenzívniť spoluprácu Sociálnej poisťovne a Národného inšpektorátu práce. Využitie potenciálu Národného inšpektorátu práce je práve v oblasti prevencie a financovaní zvyšovania úrovne BOZP z časti prebytkov úrazového poistenia.

Obdobie poberania úrazových dávok by nemalo znamenať zníženie nárokov poškodeného vo všetkých súčiastiach sociálneho poistenia, vrátane kapitalizačných pilierov dôchodkového systému.

Cieľom poskytovaných úrazových dávok by malo byť čo najskoršie začlenenie poškodeného do pracovného procesu. Je preto správne udržať v súčasnom systéme dávky, ktoré by tomu mohli napomôcť (pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné). Je nutné sa zaoberať dôvodmi pre nevyužívanie týchto dávok.

V prípade rekvalifikačných dávok by mal byť systém prepojený na existujúce služby zamestnanosti.

V prípade rehabilitačných dávok by bolo vhodné užšie prepojenie na pracovného lekára, posudkového lekára a ošetrojúceho lekára.

4. Princíp finančnej udržateľnosti a transparentných finančných tokov

Prostriedky účelovo vybrané na úrazové poistenie by mali byť účelovo viazané na krytie dávok úrazového poistenia, refundácie nákladov zdravotného a sociálneho poistenia, tvorbu rezerv a financovanie prevencie.

Na národnej úrovni je potrebné sledovanie reálnych výdavkov poistných systémov na pracovné úrazy a choroby z povolania.

Sociálna poisťovňa, ako správca úrazového poistenia, by mala vo vyššej miere používať pri prognózovaní príjmov a výdavkov systému poistno-matematické prepočty. Podľa aktuálnej situácie a prognózovaného vývoja by mala existovať možnosť pracovať s poistnou sadzbou na úrovni zamestnávateľov (bonus-malus), ako aj na národnej úrovni.

5. Princíp tripartitného riadenia a kontroly

Úrazové poistenie ako súčasť celého systému sociálneho poistenia, spravovaného Sociálnou poisťovňou, je kontrolované dozornou radou, v ktorej sú aj zástupcovia sociálnych partnerov vlády. Na druhej strane šírka problematiky odškodňovania pracovných úrazov a väzba na prevenciu a zvyšovanie úrovne BOZP vyžaduje širšie zapojenie odborníkov z oblasti BOZP a pracovného lekárstva. Bolo by preto vhodné zriadiť stálu pracovnú skupinu zameranú osobitne na problematiku úrazového poistenia. Jej úlohou by malo byť okrem prognózovania vývoja zohľadňovať aj nové zdravotné riziká vyplývajúce z demografických a technologických trendov vývoja.

VYSVETLENIE TÉZ

Vízia KOZ SR

Úrazové poistenie je poistením objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz a chorobu z povolania. Je postavené na vzájomnej solidarite a rozložení rizika medzi všetkých zamestnávateľov rovnako.

V prípade pracovného úrazu a/alebo choroby z povolania neplatí pre zamestnávateľa prezumpcia neviny. Preto, aby neboli nutné dlhodobé súdne spory o určenie výšky náhrady a výplatu škody, bolo zavedené úrazové poistenie. Ide o zodpovednostné poistenie.

Charakter pracovného prostredia a výkon práce môže zvyšovať riziko vzniku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. V malých ekonomikách je rozumné rozložiť toto riziko medzi všetkých zamestnávateľov.

Poistné plnenie musí poškodenej osobe zabezpečiť úhradu všetkých nákladov a škôd, ktoré jej z dôvodu pracovného úrazu a/alebo choroby z povolania vzniknú, ako aj uhradiť všetky náklady spojené s liečením (vrátane potrebnej rehabilitácie), ktoré nie sú hrazené z verejného zdravotného poistenia. Poistné plnenie musí poškodenej osobe nahradiť jej čistý príjem na rovnakej úrovni, ako mala pred pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, financovať jej prípadný návrat na trh práce, poskytnúť náhradu za bolesť a sťažené spoločenské uplatnenie. Rovnako tak zabezpečiť, aby nedošlo k poškodeniu jej práv a nárokov v dôchodkovom systéme.

Sociálnym cieľom tohto typu poistenia musí byť kompletne odškodnenie poškodenej osoby tak, aby pracovný úraz a/alebo choroba z povolania nemali negatívne dopady na jej sociálny status, uhradili všetky náklady a straty, ktoré poškodenej osobe vznikli, pomohli k jej opätovnému začleneniu na trh práce a kompenzovali bolesť a prípadné sťažené spoločenské uplatnenie.

Pracovný úraz a choroba z povolania by nemali mať negatívny dopad na úroveň budúceho dôchodku poškodeného. Toto pravidlo platí pre základný dôchodkový systém (I a II. dôchodkový pilier), ako aj pre doplnkový dôchodkový systém (III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie).

Poistné plnenie by sa malo dotýkať aj ochrany všetkých práv a nárokov poškodeného z ostatných systémov sociálneho poistenia.

V každom systéme sociálneho poistenia, kde je stanovená minimálna poistená doba, alebo plnenie je závislé (priamo alebo nepriamo) od doby poistenia, je nutné zabezpečiť, aby doba prerušenia výkonu práce (zárobkovej činnosti) z dôvodu pracovného úrazu alebo choroby z povolania nemala negatívny vplyv na nároky poškodenej osoby.

V prípade úmrtia poškodeného by malo poskytnúť pozostalým náhradu za stratu živiteľa, s cieľom udržať ich životnú úroveň a náhradu nákladov spojených s pohrebom.

Náhrady v prípade straty živiteľa sa musia odvíjať od príjmu poškodeného a musia mať za cieľ udržať životnú úroveň pozostalých. Nie je možné ich odvodzovať od životného minima alebo inej všeobecnej kategórie.

Náhrada jednotlivých odškodnení môže byť limitovaná len výškou oprávnených výdavkov, výškou preukázateľnej straty príjmu alebo výškou inej vzniknutej škody.

V prípade úrazového poistenia nie je možné uplatniť výluky z poistenia, ani iné limity na poistené plnenie. (Výnimkou z výluky je preukázané vlastné zavinenie vrátane požitia alkoholu alebo iných omamných látok.)

Nadstavbový charakter úrazového poistenia nepredstavuje ideálne riešenie, ale s ohľadom na aplikačnú prax je možné ho akceptovať. Predznamenáva to ale jeho organizačné začlenenie pod správu Sociálnej poisťovne. Výhodou musia byť nižšie prevádzkové výdavky.

V súčasnej situácii poskytuje úrazové poistenie nosné dávky formou príplatku k dávkam iných podsystémov sociálneho poistenia (nemocenské poistenie – úrazový príplatok, invalidné poistenie – úrazová renta). To vyplýva z jeho nadstavbového charakteru. Dôjde tak k navýšeniu príjmov poškodeného, aj keď nie na požadovanú úroveň. Tento prístup ale predpokladá organizačné začlenenie úrazového poistenia do Sociálnej poisťovne. Navyše súčasné usporiadanie deformuje ekonomické výsledky a komplikuje jasné stanovenie nákladov na odškodňovanie pracovných úrazov a chorôb z povolania. KOZ SR dlhodobo poukazuje na túto skutočnosť a navrhuje oddeliť úrazové poistenia ako samostatný poistný systém. Existujúci stav by mal priniesť nižšie prevádzkové náklady, avšak bude potrebné upraviť architektúru úrazového poistenia, aby prostredníctvom refundácií a/alebo minimálne v evidenčnej rovine evidoval všetky náklady na odškodnenia spojené s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania.

Úrazové poistenie musí byť trvalo finančne udržateľné s transparentnými finančnými tokmi. Je ale nutné ochrániť úrazové poistenie pred nekonštruktívnymi presunmi finančných zdrojov do iných podsystémov sociálneho poistenia. Na druhej strane je potrebné zabezpečiť refundáciu nákladov iných častí sociálneho poistenia a verejného zdravotného poistenia, ktoré tieto systémy vynaložili v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania.

Transparentné finančné toky by mali byť základom fungovania všetkých systémov sociálneho poistenia. V súčasnej dobe úrazové poistenie vynakladá menej ako polovicu všetkých prostriedkov v súlade s účelom, na ktorý boli príspevky zamestnávateľov vybrané. Zvyšok je používaný na nesystémové financovanie deficitov v dôchodkovom systéme a nemocenskom poistení. Spoločne s tým je ale časť nákladov spojených s práceneschopnosťou a invaliditou vyplývajúcich z pracovných úrazov a chorôb z povolania financovaných práve z nemocenského a dôchodkového poistenia (čo vyplýva z nadstavbového charakteru úrazového poistenia). Vzhľadom na to, že ide o zodpovednostné poistenia pre prípad pracovného úrazu a/alebo choroby z povolania, bolo by správne, aby boli z tohto poistenia hradené všetky náklady na odškodnenie poškodeného z nemocenského, invalidného a dôchodkového poistenia. Navyše by tento princíp mal platiť aj v prípade výdavkov zdravotného poistenia spojených s ošetrovaním a liečením poškodeného.

Ide o zodpovednostné rizikové poistenie. Výšku výdavkov systému predznamenáva počet poistných udalostí. Ten je úzko spojený s úrovňou BOZP na pracoviskách. Z tohto dôvodu by integrálnou súčasťou úrazového poistenia mali byť prostriedky na financovanie prevencie a predchádzanie vzniku poistných udalostí.

Zamestnávatelia si svoju objektívnu zodpovednosť za pracovný úraz alebo chorobu z povolania poisťujú v národnom rizikovom pooli. Spoločne s tým majú v rukách aj nástroje na prevenciu pracovných úrazov a chorôb z povolania. Zvyšovanie úrovne BOZP má objektívny dopad na znižovanie počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania. Investície do BOZP majú podľa analýz Medzinárodnej asociácie subjektov sociálneho zabezpečenia (ISSA) výrazne pozitívny charakter a sú nákladovo efektívne. Miera návratnosti sa v priemere pohybuje nad hodnotou 2. To znamená, že jedno investované euro sa vráti dvakrát. Z uvedených dôvodov by

bolo vhodné doplniť architektúru úrazového poistenia o nástroj na podporu investícií do oblasti BOZP. KOZ SR navrhovala už minulosti zriadenie špeciálneho fondu pre podporu investícií do BOZP, financovaného časťou prebytku úrazového poistenia v správe Národného inšpektorátu práce.

Úrazové poistenie musí reagovať na zmeny vyplývajúce z demografického vývoja, na nové typy zdravotných rizík, spojených so zmenami technológií a zmenami vo výkone práce a pracovného prostredia, a na nové ochorenia a nové poznatky o existujúcich ochoreniach a ich priamej súvislosti s výkonom práce a pracovným prostredím.

Dynamické zmeny, ktoré charakterizujú súčasný vývoj, prinášajú aj podstatné zmeny v oblasti výkonu práce a pracovných podmienok. Aktuálne technologické zmeny majú síce väčšinou pozitívny dopad v znižovaní jednotvárnej a fyzicky náročnej práce, ale zvyšujú tlak na psychiku pracovníkov. Spoločne s technologickými zmenami začína byť stále akútnejší stav v oblasti starnutia pracovnej sily a v neposlednom rade lekárska veda získava nové poznatky o ochoreniach a dôvodoch ich vzniku. Každý jeden z týchto trendov by mal byť pravidelne vyhodnocovaný a výstupy premietnuté do fungovania úrazového poistenia (zoznam chorôb z povolania, posudkové a revízne postupy a podobne).

Princíp dostatočnej sociálnej ochrany

Poskytované dávky úrazového poistenia by mali byť odvodené primárne od reálneho a/alebo predpokladaného príjmu poškodeného pre prípad, ak by k poistnej udalosti nedošlo, vrátane výkonnostných zložiek odmeňovania, na ktoré poškodený získal nárok.

Dávky úrazového poistenia pre pozostalých by v prípade straty živiteľa mali zohľadniť predchádzajúcu životnú úroveň vyžívaných osôb.

Poistné platené zamestnávateľmi je odvodené od príjmu zamestnancov. Je preto nelogické akékoľvek krátenie výšky vyplácaných dávok. Ich výška by mala kopírovať príjem poškodeného pred pracovným úrazom alebo chorobou z povolania. Cieľom by mala byť náhrada všetkých poistených príjmov poškodeného. Rovnaký princíp, smerujúci k udržaniu životnej úrovne, je nutné aplikovať aj v prípade pozostalostných dávok.

Po dostatočnom preukázaní prípadnej miery zavinenia poistenej udalosti zo strany poškodeného, je správne krátenie poistných plnení v závislosti od preukázanej miery zavinenia.

V prípade preukázaného priameho zavinenia vzniku pracovného úrazu zo strany poškodeného, prípadne preukázané požitie alkoholu alebo iných omamných látok, je možné definovať výluk z poistného plnenia, prípadne poistné plnenie krátiť v závislosti od preukázanej miery zavinenia.

Je potrebné nájsť spôsob, ako, minimálne čiastočne, poskytnúť ochranu systému úrazového poistenia aj samostatne zárobkovo činným osobám, prípadne pracovníkom vykonávajúcim práce na základe iných prekérnych foriem zamestnávania.

SZČO, podobne ako aj ostatní pracovníci, ktorí vykonávajú práce na základe prekérnych foriem zamestnávania, sú vystavení výraznému riziku. V prípade vzniku úrazu pri práci (a/alebo iného poškodenia zdravia v súvislosti s prácou) nemajú nárok na žiadne odškodnenie. Dnes jediným riešením je komerčné poistenie, ktoré je ale ekonomicky náročné a plnenie nemusí mať priamu väzbu na udržanie životnej úrovne poškodeného alebo jeho rodiny. Problém by bolo potrebné detailnejšie analyzovať a hľadať cestu, ako do špecifických dodávateľsko-odberateľských vzťahov zakotviť povinnosť objednávateľa uhradiť za dodávateľa úrazové poistenie. Podobne, ako v niektorých prípadoch, je objednávateľ zodpovedný za dodržiavanie noriem BOZP na svojom pracovisku, a to aj v prípade zmluvných dodávateľov. Druhou cestou je v systéme zaviesť možnosť dobrovoľnej účasti. Aj keď by toto riešenie viac menej nesplňalo súčasný charakter úrazového

poistenia ako zodpovednostného poistenia zamestnávateľa, je možné tento nesúlad odôvodniť sociálnym cieľom a účelom.

Časť dávok súčasného úrazového poistenia nie je dnes v praxi vôbec využívaná. Je nutné realizovať analýzu dôvodov súčasného stavu a navrhnúť opatrenia na zlepšenie situácie.

Zákon o sociálnom poistení (461/2003 Z. z.) definuje dávky zamerané na podporu návratu poškodeného do pracovného procesu. Ide o dávku zameranú na zlepšenie zdravotného stavu (pracovná rehabilitácia a rehabilitačné) a dávku zameranú na doplnenie alebo zmenu kvalifikácie poškodeného (rekvalifikácia a rekvalifikačné). Tieto dávky v praxi nie sú vôbec používané. Cieľom úrazového poistenia je odškodniť poškodeného pracovným úrazom alebo chorobou z povolania. Jeho skorý návrat do pracovného procesu alebo vynútená zmena kvalifikácie je plne v súlade s týmto cieľom. Bolo by preto potrebné analyzovať prekážky plnohodnotného využívania týchto dávok a na základe analýzy zvážiť možnosť využiť podobný typ dávok aj v prípade invalidného poistenia.

Počet priznaných chorôb z povolania, v porovnaní s inými vyspelými štátmi Európskej únie, je na Slovensku veľmi nízky. Je nutné analyzovať dôvody tohto stavu.

V medzinárodnom porovnaní vykazuje Slovenská republika relatívne nízke čísla novopriznaných chorôb z povolania na 100 tisíc zamestnancov, a to najmä voči pôvodným členským štátom. Bolo by vhodné posúdiť dôvody tohto stavu a hľadať možnosti, ako objektívnejšie posudzovať príčinnú súvislosť ochorenia s výkonom práce a pracovnými podmienkami. Rovnako nie je možné vylúčiť nízku informovanosť zamestnancov o ich právach a nárokoch.

Princíp prevencie a podpory zvyšovania bezpečnosti a ochrany zamestnancov na pracovisku

Úrazové poistenie musí pozitívne motivovať zamestnávateľov zvyšovať úroveň ochrany zdravia zamestnancov na pracoviskách, a to aj nad rámec minimálnych noriem stanovených príslušnou legislatívou.

Slovensko dnes nemá žiadnu pozitívnu motiváciu pre zamestnávateľov realizovať opatrenia v oblasti BOZP nad rámec stanovený zákonom. Na druhej strane práve zvyšovanie úrovne BOZP vedie k zníženiu počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania. To predstavuje znížené náklady pre poistený systém. Úrazové poistenia by malo hľadať možnosti, ako zamestnávateľov pozitívne motivovať.

Výška poistného pre konkrétneho zamestnávateľa by mala zohľadňovať počet a závažnosť poistných udalostí (bonus-malus systém).

Bežným nástrojom používaným v zahraničí je možnosť zľavy (bonus) alebo prirážky (malus) k poistnému. Ide o bežný postup poisťovní, ktoré tak reagujú výškou poistnej sadzby na početnosť a závažnosť likvidovaných poistných udalostí. Zamestnávateľ s dlhodobou nízkym počtom pracovných úrazov (prípadne chorôb z povolania) by mohol tak získať zľavu na poistnom, naopak pri zvýšenom počte incidentov by bolo možné poistené zvýšiť. Celý mechanizmus by bolo možné ešte dopracovať aj o stanovisko inšpektorátu práce, ktorý by posúdil dlhodobú situáciu u zamestnávateľa v oblasti BOZP, prípadne o stanovisko pracovnej zdravotnej služby.

Časť prebytkov úrazového poistenia musí byť určená na financovanie prevencie pracovných úrazov a chorôb z povolania a na zvyšovanie úrovne ochrany zdravia zamestnancov.

Tak ako bolo prezentované vyššie, KOZ SR dlhodobo požaduje vytvorenie osobitného fondu pre podporu investícií do oblasti BOZP nad rámec zákonných povinností zamestnávateľov. Tento fond by mal byť financovaný časťou bilančného prebytku fondu úrazového poistenia a mal by byť riadený tripartitne a spravovaný Národným inšpektorátom práce.

Princíp jasnej pozície v systéme sociálneho poistenia

Úrazové poistenie má nadstavbový charakter. Poistené plnenia sú dodatkové dávky k dávkam a plneniam, poskytovaným zo zdravotného poistenia a ostatných systémov sociálneho poistenia. Je nutné vytvoriť medzi jednotlivými poistnými schémami systémové väzby a zabezpečiť aj refundáciu nákladov.

Úrazové poistenie dnes nepokrýva všetky náklady spojené s liečením a odškodňovaním pracovných úrazov a chorôb z povolania. To podstatným spôsobom deformuje aj odhady nákladov, ktoré poistené systémy z tohto titulu znášajú. Okrem toho je ale podstatnejšie, že poistný systém, určený na krytie nákladov a odškodňovanie poškodených z dôvodu pracovných úrazov a chorôb z povolania, neplní svoje úlohy. V tomto kontexte by bolo vhodné sa zamyslieť aj nad prípadným odpojením úrazového poistenia od Sociálnej poisťovne a nahradiť ho samostatným poistným systémom s vlastným tripartitným riadením a správou.

Minimálne bude potrebné nastaviť systémové väzby na ostatné podsystemy sociálneho poistenia a na zdravotné poistenie. Detailne sledovať náklady, ktoré sú z verejných zdrojov vynakladané na liečenie a odškodňovanie poškodení zdravia a priamo súvisia s výkonom práce alebo pracovným prostredím. Rovnako zabezpečiť refundovanie všetkých nákladov úrazovým poistením.

Pri nastavovaní pravidiel a prevádzke systému úrazového poistenia by bolo vhodné zintenzívniť spoluprácu Sociálnej poisťovne a Národného inšpektorátu práce. Využitie potenciálu Národného inšpektorátu práce je práve v oblasti prevencie a financovaní zvyšovania úrovne BOZP z časti prebytkov úrazového poistenia.

Predchádzanie škodovým udalostiam je jednoznačným trendom. Prevencia sa ukazuje ako výrazne výhodnejšia než financovanie následkov. Kľúčovým hráčom v oblasti BOZP je na Slovensku Národný inšpektorát práce. Je preto potrebné jeho potenciál využiť aj v rámci nastavovania pravidiel pri úrazovom poistení a pri likvidácii škodových udalostí.

Obdobie poberania úrazových dávok by nemalo znamenať zníženie nárokov poškodeného vo všetkých súčiastiach sociálneho poistenia, vrátane kapitalizačných pilierov dôchodkového systému.

Súčasťou odškodňovania pracovných úrazov a chorôb z povolania by malo byť aj poistné vo všetkých druhoch sociálneho poistenia, najmä tam, kde je potrebné obdobie poistenia alebo výška zaplatených príspevkov. V poistných systémoch financovaných priebežným financovaním je možné takýto status poškodeného zabezpečiť administratívne. V kapitalizačne financovaných systémoch je ale nutné zabezpečiť, aby potrebné príspevky boli reálne uhradené. Ich výška by mala byť súčasťou odškodnenia a mali by byť poukázané do príslušných inštitúcií (DSS, DDS, prípadné komerčné poistenia).

Cieľom poskytovaných úrazových dávok by malo byť čo najskoršie začlenenie poškodeného do pracovného procesu. Je preto správne udržať v súčasnom systéme dávky, ktoré by tomu mohli napomôcť (pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné). Je nutné sa zaoberať dôvodmi pre nevyužívanie týchto dávok.

Akékoľvek skrátenie doby, kedy poškodený nemôže pracovať, je zásadným prínosom poisteného systému, a to pre poškodeného, tak aj pre systém sociálneho poistenia ako celku. Je preto žiaduce podporovať návrat do pracovného procesu. Táto podpora môže byť u časti prípadov postavená na podpore zlepšovania zdravotného stavu (rehabilitácia a rehabilitačné). V prípade, ak poškodenie zdravia neumožňuje poškodenému naďalej vykonávať jeho pôvodnú profesiu, je vhodné poskytnúť mu možnosti pre zmenu a/alebo doplnenie jeho kvalifikácie tak, aby mohol vykonávať prácu, ktorú mu jeho zdravotný stav dovolí. Je nutné dôsledne analyzovať prekážky pre využívanie týchto dávok v praxi a nájsť vhodné mechanizmy pre ich využívanie.

V prípade rekvalifikačných dávok by mal byť systém prepojený na existujúce služby zamestnanosti.

V prípade rehabilitačných dávok by bolo vhodné užšie prepojenie na pracovného lekára, posudkového lekára a ošetrojúceho lekára.

V oboch prípadoch by bolo vhodné využiť štruktúry, ktoré majú s podobnými procesmi skúsenosti.

Princíp finančnej udržateľnosti a transparentných finančných tokov

Prostriedky účelovo vybrané na úrazové poistenie by mali byť účelovo viazané na krytie dávok úrazového poistenia, refundácie nákladov zdravotného a sociálneho poistenia, tvorbu rezerv a financovanie prevencie.

To, že je úrazové poistenie dnes viazané na Sociálnu poisťovňu, spôsobuje vysoké množstvo jeho deformácií. Prísna účelovosť vybraných poistných príspevkov, dôsledná úhrada všetkých nákladov spojených s liečením a odškodňovaním poškodených, ako aj tvorba rezerv a financovanie prevencie by mali byť jediné náklady, ktoré môže úrazové poistenie hradiť.

Na národnej úrovni je potrebné sledovanie reálnych výdavkov poistných systémov na pracovné úrazy a choroby z povolania.

Ekonomické náklady a straty spojené s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania predstavujú výrazne vyššie sumy, ako je celospoločensky vnímané. Podľa niektorých odhadov ide o viac ako tri percentá HDP krajiny. To predstavuje nemalé finančné prostriedky. Problémom je, že Slovensko nedostatočným spôsobom sleduje tieto náklady a straty, preto je aj komplikované vyhodnotiť návratnosť preventívnych opatrení. Dôkladná evidencia vzniknutých nákladov a škôd je základom pre ďalší postup.

Sociálna poisťovňa, ako správca úrazového poistenia, by mala vo vyššej miere používať pri prognózovaní príjmov a výdavkov systému poistno-matematické prepočty. Podľa aktuálnej situácie a prognózovaného vývoja by mala existovať možnosť pracovať s poistnou sadzbou na úrovni zamestnávateľov (bonus-malus), ako aj na národnej úrovni.

Každý poisťovateľ by mal mať detailnú znalosť prostredia a rizík, ktoré poisťuje. Vývoj z pohľadu technológií, ako aj reálnych rizík poškodenia zdravia v spojitosti s výkonom práce determinuje množstvo a závažnosť poistných udalostí. Ďalším momentom je aktuálny stav v oblasti prevencie a ochrany zdravia pri práci. Vyhodnocovanie a posudzovanie rizík spolu s poistno-matematickými nástrojmi pre prognózovanie umožní relatívne presne odhadovať množstvo a rozsah poistných plnení. Bude potrebné zobrať do úvahy aj predlžovanie veku odchodu do riadneho starobného dôchodku. Tento proces môže ovplyvniť množstvo priznávaných chorôb z povolania, ktoré doteraz zostávali skryté. Kvalifikovaný odhad nákladov je možné premietnuť do výšky poistnej sadzby. S ohľadom na povinný charakter a rozsah poistenia nie je reálne meniť poistnú sadzbu príliš často, ale pri nastavení vhodných intervalov by tento postup bol reálny.

Princíp tripartitného riadenia a kontroly

Úrazové poistenie ako súčasť celého systému sociálneho poistenia, spravovaného Sociálnou poisťovňou, je kontrolované dozornou radou, v ktorej sú aj zástupcovia sociálnych partnerov vlády. Na druhej strane šírka problematiky odškodňovania pracovných úrazov a väzba na prevenciu a zvyšovanie úrovne BOZP vyžaduje širšie zapojenie odborníkov z oblasti BOZP a pracovného lekárstva. Bolo by preto vhodné zriadiť stálu pracovnú skupinu zameranú osobitne na problematiku úrazového poistenia. Jej úlohou by malo byť okrem prognózovania vývoja zohľadňovať aj nové zdravotné riziká vyplývajúce z demografických a technologických trendov vývoja.

Poslanie systému úrazového poistenia by malo byť aj v oblasti pochopenia a propagácie problematiky ochrany zdravia zamestnancov. Úroveň BOZP predznamenáva množstvo potenciálnych úrazov a ochorení v priamej súvislosti s výkonom práce. Technologické, ako aj demografické zmeny ovplyvňujú riziká výkonu práce a menia aj typy potenciálneho poškodenia zdravia zamestnancov. Typickým príkladom sú psychosociálne riziká, ktoré nateraz nie sú v odškodňovacom systéme dostatočne uchopené. Bude preto podstatné zvýšiť zapojenie odborníkov z oblasti pracovného lekárstva a ochrany zdravia pri práci, aby bolo možné v prvom rade riziká identifikovať a nastaviť mechanizmy pre ich diagnostiku a následné odškodňovanie. Ďalej nastaviť pravidlá ochrany zdravia zamestnancov tak, aby bolo možné eliminovať nové a novovznikajúce riziká a účinne chrániť zdravie zamestnancov.

Táto strana je prázdna.

KONFEDERÁCIA ODBOROVÝCH ZVÄZOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY
BAJKALSKÁ 29/A,
821 01 BRATISLAVA, SLOVAKIA

EMAIL: KOZSR@KOZSR.SK
WEB: WWW.KOZSR.SK

FACEBOOK: WWW.FACEBOOK.COM/KOZSR/

